

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

**“ОРГАНІЗАЦІЯ
КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВИХ
ОПЕРАЦІЙ У БАНКАХ”**
(для спеціалістів, магістрів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Підготовлено кандидатом економічних наук, доцентом
І. Я. Софіщенко

Затверджено на засіданні кафедри банківської та страхової справи
(протокол № 5 від 05.11.03)

Перезатверджено на засіданні кафедри банківської та страхової справи
(протокол № 14 від 24.06.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Софіщенко І. Я. Навчальна програма дисципліни “Організація кредитно-розрахункових операцій у банках” (для спеціалістів, магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Організація кредитно-розрахункових операцій у банках”, вказівки до виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс “Організація кредитно-розрахункових операцій у банках” є спеціальною дисципліною, яка пропонується для поглибленого вивчення базових активних банківських операцій студентами, які навчаються за магістерськими програмами “Фінанси”, “Банківська справа”, “Міжнародна економіка та банківська справа”, “Між-народна економіка та фінанси”.

Мета курсу — оволодіння комплексом знань і навичок у сфері організації кредитного та розрахунково-касового обслуговування клієнтів комерційними банками.

Завдання курсу — довести до студентів специфіку організації розрахунково-касового обслуговування; порядок відкриття та функціонування рахунків на строк і до запитання, за якими обліковуються кошти клієнтів в банку; специфіку платіжних інструментів, що обслуговують платіжний оборот в Україні; специфіку застосування різних форм безготівкових міжгосподарських розрахунків; порядок організації касових операцій в банку та прогнозування потреби в готівці для нормального обслуговування клієнтури; специфіку організації касових операцій суб'єктами господарювання; порядок організації кредитного процесу в банку та специфіку окремих видів кредитних операцій: контокорентний, овердрафтний, консорціальний, споживчий, іпотечний кредити; кредити, пов'язані з вексельним обігом, факторинг, лізинг, форфейтинг тощо.

Курс “Організація кредитно-розрахункових операцій у банках” поглиблює та конкретизує знання, набуті студентами в процесі вивчення таких теоретичних і практичних дисциплін, як “Гроші та кредит”, “Фінанси”, “Банківські операції”.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
**“ОРГАНІЗАЦІЯ КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВИХ
ОПЕРАЦІЙ У БАНКАХ”**

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Організаційні основи проведення кредитних операцій. Види кредитів
1	Організація та регулювання банківських операцій
2	Організація кредитного процесу в банку
3	Види кредитних операцій банку та особливості їх організації
4	Операції банку у сфері споживчого кредитування
	Змістовий модуль II. Організація розрахунково-касового обслуговування клієнтів
5	Організація безготівкових розрахунків та обслуговування безготівкового платіжного обороту в Україні
6	Касові операції банків та обслуговування готівкового платіжного обороту в Україні
7	Організація міжнародних розрахунково-кредитних операцій в банку
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
**“ОРГАНІЗАЦІЯ КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВИХ
ОПЕРАЦІЙ У БАНКАХ”**

Змістовий модуль I. Організаційні основи проведення кредитних операцій. Види кредитів

Тема 1. Організація та регулювання банківських операцій

Сучасне визначення сутності комерційного банку. Принципи діяльності банків. Види комерційних банків за формою власності; організаційно-правовою формою діяльності; сектором ринку; діапа-

зоном операцій, які вони виконують; валютою капіталу; обсягом активів, капіталу, статутного капіталу, зобов'язань.

Класифікація операцій комерційних банків. Принципи організації операцій банку. Особливості організації активних і пасивних операцій банків. Поняття базових операцій комерційного банку. Поняття розрахункових операцій банку.

Ліцензування банківської діяльності в Україні: банківська ліцензія та письмовий дозвіл на виконання банком окремих операцій.

Література [1; 2; 4; 5; 9; 10; 21; 30–33; 39; 42–44; 47–49]

Тема 2. Організація кредитного процесу в банку

Кредитування як найважливіша активна операція комерційних банків. Місце і роль кредитних операцій в банківській діяльності. Доля кредитного портфеля в активах банків.

Характеристика умов організації кредитного процесу в банку з точки зору чинного законодавства та нормативних вимог Національного банку України.

Цілі банківського кредиту. Методи кредитування: разові позички, кредитні лінії, гарантійні (резервні) кредити. Кредитний ризик і способи його мінімізації: лімітування кредитів, оперативність при стягненні боргу, диверсифікація активів банку, диверсифікація кредитного портфеля; отримання достатнього забезпечення; страхування кредитних операцій у страхових компаніях шляхом створення страхових резервів. Застава та її роль у забезпеченні повернення кредиту. Гарантії та поручительства за кредитами.

Страхування кредитів шляхом створення резерву для покриття можливих втрат за кредитними операціями банків.

Основні етапи процесу кредитування. Кредитна заявка, її зміст та аналіз. Оцінка мети отримання кредиту, можливих форм забезпечення повернення позички, кредитоспроможності потенційного позичальника. Структурування кредиту. Прийняття рішення про видачу кредиту чи про відмову в наданні. Укладання кредитного договору. Способи видачі позички. Кредитний моніторинг: контроль за цільовим використанням кредиту та своєчасним погашенням боргу клієнта перед банком. Структура боргу клієнта перед банком і способи його погашення. Плата за кредит: методи нарахування плати за кредит.

Література [6; 7; 9; 10; 12; 14; 22; 23; 31; 33–44; 46–49]

Тема 3. Види кредитних операцій банку та особливості їх організації

Організація кредитування за поточним рахунком: контокорентний кредит, овердрафтний кредит.

Організація кредитів, пов'язаних із купівлею банком боргових вимог клієнтів-постачальників до своїх контрагентів: факторинг, форфейтинг.

Організація операцій кредитування, пов'язаного з вексельним обігом: облікового кредиту, кредиту під заставу векселів, авального кредиту, вексельного кредиту.

Іпотечний кредит. Банк як суб'єкт лізингу. Консорціумні кредити.

Організація міжбанківських кредитних операцій: пасивних (отримання кредитів від НБУ та інших банків) та активних (надання кредитів іншим банкам).

Література [8–10; 12; 14; 15; 22; 23; 25; 33–44; 47]

Тема 4. Операції банку у сфері споживчого кредитування

Сутність, форми та види споживчого кредиту. Операції кредитування з метою поліпшення житлових умов громадян: на купівлю квартир, приватних будинків, на їх ремонт і реконструкцію. Особливості операцій кредитування з метою покращання добробуту громадян: на купівлю, ремонт і реконструкцію дачних будинків і присадибних ділянок; гаражів. Кредитні операції на невідкладні потреби. Кредити на купівлю товарів та оплату послуг, у тому числі власникам пластикових карток (кредитних і дебетних з овердрафтом).

Види пластикових карток та їх особливості. Організація розрахунків з використанням пластикових карток.

Оцінка кредитоспроможності фізичної особи. Способи забезпечення повернення споживчих кредитів. Способи видачі та погашення споживчого кредиту.

Особливості операцій споживчого кредитування власників пластикових карток, емітованих комерційними банками.

Література [9; 10; 14; 16; 17; 23; 33–44; 47–49]

Змістовий модуль II. Організація розрахунково-касового обслуговування клієнтів

Тема 5. Організація безготівкових розрахунків та обслуговування безготівкового платіжного обороту в Україні

Платіжний оборот та його структура. Характеристика умов організації безготівкових розрахунків з точки зору чинного законодавства і нормативних вимог Національного банку України.

Безготівковий платіжний оборот та його структура за складом учасників розрахунків, за валютою платежів, за видом платіжних інструментів.

Вимоги до розрахункових і платіжних документів. Принципи організації безготівкових розрахунків. Порядок відкриття та функціонування рахунків для обліку коштів до запитання юридичних осіб: поточних, поточних бюджетних.

Види платіжних інструментів і форми безготівкових міжгосподарських розрахунків у національній валюті: розрахунки платіжними дорученнями, вимогами-дорученнями; інкасова, акредитивна, чекова, вексельна форми розрахунків; розрахунки з використанням пластикових карток.

Банківські операції з комерційними векселями у сфері міжгосподарських розрахунків: інкасування та виконання функції особливого платника.

Організація документообороту в межах різних форм безготівкових розрахунків.

Способи платежу при безготівкових розрахунках залежно від строку платежу, джерела коштів. Організація заліку взаємних вимог. Періодичне перерахування фіксованої суми платежу одному і тому самому одержувачу (планові платежі).

Організація міжбанківських розрахунків.

Література [4; 9–12; 16; 17; 19; 26; 29; 33–40; 42–45; 47–49]

Тема 6. Касові операції банків та обслуговування готівкового платіжного обороту в Україні

Сутність касових операцій. Операційна каса комерційного банку та порядок її функціонування. Порядок документарного оформлення надходження та видачі готівки через каси банку. Оприбуткування

готівки банківською установою. Прогнозування комерційним банком потреби в готівці для нормального безперервного обслуговування клієнтури. Підкріплення операційної каси банку. Розпорядження банком надлишковою готівкою.

Характеристика умов організації готівкових розрахунків з точки зору чинного законодавства та нормативних вимог Національного банку України.

Принципи організації готівкових міжгосподарських розрахунків в Україні.

Порядок функціонування кас підприємств та організацій. Встановлення лімітів кас. Порядок здавання готівкової виручки в обслуговуючий банк. Контроль за дотриманням вимог щодо організації касових операцій та готівкових розрахунків суб'єктів господарювання.

Література [9–11; 13; 24; 26; 27; 29; 33–40; 42–45; 47–49]

Тема 7. Організація міжнародних розрахунково-кредитних операцій в банку

Характеристика умов організації розрахунково-кредитного обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з точки зору чинного законодавства та нормативних вимог Національного банку України.

Порядок відкриття та функціонування рахунків на строк і до запитання в іноземній валюті.

Розрахункове обслуговування клієнтів в іноземній валюті.

Види документів, які супроводжують міжнародні розрахунки. Організація і документооборот за операціями банківського переказу. Використання векселів у міжнародних розрахунках.

Організація операції з розрахунку документарним акредитивом. Експортні та імпорتنі акредитиви, організація операцій з ними. Організація операції з розрахунку документарним інкасо. Переваги та недоліки окремих форм міжнародних розрахунків для імпортера та експортера.

Організація операцій банку з валютного кредитування. Валютне регулювання та операції банку з міжнародних розрахунків.

Література [3; 9–11; 18–20; 31; 33–50]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Перевірка засвоєння знань з курсу “Організація кредитно-розрахункових операцій в банку” проводиться за допомогою контрольної роботи, яка включає:

- розкриття одного з питань за програмою курсу;
- розв’язання задачі за однією з тем курсу;

Варіант контрольного завдання студенти вибирають за номером свого прізвища у списку.

Відповідь на теоретичне питання повинна містити план, власне відповіді на питання плану, список використаної літератури. План повинен містити: вступ; два-три питання, що розкривають суть теми; висновки.

При написанні контрольної роботи студент має опрацювати відповідні законодавчі та нормативні акти, що регулюють діяльність комерційного банку в тій сфері, якій присвячена тема роботи.

Використані цитати та статистичні дані слід супроводжувати посиланням на джерело інформації.

Питання контрольної роботи треба висвітлювати лаконічно і послідовно, без повторів і відступів від основної теми.

Список використаної літератури повинен містити законодавчі та нормативні акти із зазначенням їх номера та дати, з якої вони набрали юридичної сили, у хронологічному порядку. Підручники, посібники, монографії, статті із періодичних видань подаються у списку в алфавітному порядку із зазначенням прізвища та ініціалів автора, назви книги чи статті, місця видання, назви видавництва, року видання та обсягу друкованого джерела інформації.

Розв’язок задачі супроводжується поясненням і посиланням на джерело інформації, яке підтверджує правильність наведеного алгоритму розв’язку (підручник, посібник, нормативний акт НБУ).

Контрольну роботу виконують у рукописному, друкованому або комп’ютерному варіанті розбірливо, грамотно, без скорочень (окрім загальнонавчаних). Сторінки мають бути пронумеровані.

Обсяг контрольної роботи у рукописному варіанті – 20–30 сторінок учнівського зошита. Друкований або комп’ютерний варіант роботи оформляється згідно з вимогами державного стандарту.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Форми та способи безготівкових міжгосподарських розрахунків.

2. **Задача.** За даними балансу підприємства:

	тис. грн.
• оборотні активи	– 2900
• кошти в касі	– 40
• кошти на поточних рахунках	– 200
• абсолютно ліквідні активи	– 250
• запаси і витрати	– 2050
• поточні (короткострокові) зобов'язання	– 1000

Обчислити:

- коефіцієнт миттєвої ліквідності;
- коефіцієнт поточної ліквідності;
- коефіцієнт загальної ліквідності підприємства.

Варіант 2

1. Принципи організації та регулювання розрахункових операцій банку.

2. **Задача.** Є такі балансові дані, подані до банку підприємством:

	тис. грн.
• власний капітал підприємства	– 1000
• необоротні активи	– 400
• зобов'язання – разом	– 800
у т. ч. поточні зобов'язання	– 600

Визначити:

- коефіцієнт маневреності;
- коефіцієнт незалежності.

Варіант 3

1. Організація розрахунків з використанням векселів.

2. **Задача.** На підставі наведеної таблиці інформації розрахуйте відкриту валютну позицію (довгу чи коротку) по кожній валюті:

Код валюти	За балансовими рахунками		За позабалансовими рахунками		Курс НБУ (грн. за одиницю валюти)
	Активи в іноземній валюті	Зобов'язання в іноземній валюті	Активи в іноземній валюті	Зобов'язання в іноземній валюті	
280EUR	4150	4050	200	–	6,60
528NLG	670	–	220	410	2,03
752SEK	400	–	300	–	2,49

Варіант 4

1. Організація розрахунків з використанням акредитивів.
2. **Задача.** Підприємство, яке має заборгованість за позичками під заставу векселів, надало банку такі дані за станом на 01.10 поточного року:

- загальна вартість векселів – 3000
- з них висоліквідні векселі – 2500
- питома вага вартості векселів, які кредитуються, в загальній сумі, % – 70;
- фактична заборгованість за позичками під заставу векселів – 1000
- установлений банком ліміт кредитування на квартал – 1200

Визначити:

розмір додаткового кредиту під заставу комерційних векселів.

Варіант 5

1. Організація розрахунків чеками.
2. **Задача.** Згідно з угодою банк 15 січня відкрив підприємству кредитну лінію на суму 450000 грн строком на 6 місяців за умови сплати 20 % річних.

Розмір комісії – 0,5 %, штраф за невикористані кошти – 1 %.

16 січня за рахунок кредиту було оплачено розрахункові документи, що надійшли на ім'я підприємства, на суму 60 тис. грн;

5 лютого – на 280 тис. грн;

7 квітня – на 80 тис. грн;

5 травня – на 20 тис. грн.

5 червня підприємство-позичальник погасило використаний кредит разом з нарахованими процентами.

Визначити:

загальний обсяг доходу банку від здійснення операції.

Варіант 6

1. Організація міжгосподарських розрахунків платіжними вимогами-дорученнями.
2. **Задача.** Банк купив у підприємства “Фортуна” право на вимогу боргу без права регресу. Розмір вимоги – 100 тис. грн. Процент за використання кредитом – 40 % річних. Розмір авансу, що його потрібно перерахувати клієнтові за умовами договору, – 60 %.

Покупець продукції часто затримує платежі підприємству “Фортуна”, тому банк включає ризик за несвоечасність одержання коштів від платника у розмірі 2 відсоткових пункти до плати за обслуговування підприємства “Фортуна”.

Строк документообігу між банками платника і постачальника – 2 дні. Плата за обслуговування – 1 %.

Визначити:

- а) розмір комісійної винагороди;
- б) загальний дохід банку від обслуговування підприємства “Фортуна”.

Варіант 7

1. Організація міжгосподарських розрахунків платіжними дорученнями.
2. **Задача.** Капітал банку становить 5 млн грн. Активи банку за балансовими та позабалансовими рахунками дорівнюють: USD – 300 тис., EUR – 40 тис., RUR – 60 тис., зобов’язання відповідно: USD – 150 тис., EUR – 60 тис., RUR – 50 тис.

Валютні курси:

USD/UAH – 5,4 грн;

EUR /UAH – 6,4 грн;

RUR /UAH – 0,66 грн.

Необхідно визначити:

- а) вид і суму загальної валютної позиції банку;
- б) чи дотримується банк нормативу загальної валютної позиції, який становить 20 %.

Варіант 8

1. Організація розрахунків з використанням пластикових карток.
2. **Задача.** Банк урахував комерційний вексель номінальною вартістю 3000 грн за 70 днів до терміну оплати. Проста облікова ставка — 24 %. Кількість днів у році — 360. Темп місячної інфляції становить 4 %.

Визначити:

- а) суму дисконту;
- б) вартість векселя після врахування.

Варіант 9

1. Розрахункове обслуговування клієнтів в іноземній валюті.
2. **Задача.** Переказний вексель номінальною вартістю 700 грн з терміном погашення 10.11. поточного року комерційний банк прийняв до врахування 29.09. Облікова ставка на момент врахування — 45 %.

Визначити:

- а) суму дисконту;
- б) за якою ціною буде врахований вексель.

Варіант 10

1. Організація розрахунків готівкою в народному господарстві.
2. **Задача.** Курс долара до гривні становить 5,38–5,42 ставки на грошовому ринку:
  - за долларом — 10–12 %;
  - за гривнею — 20–28 %.

Визначити, за яким курсом банку вигідно укласти 6-місячний форвардний контракт на купівлю гривень в обмін на долари.

Варіант 11

1. Організація касових операцій комерційних банків.
2. **Задача.** Підприємство уклало з банком спеціальний договір, згідно з яким банк купує в клієнта права на вимогу боргу. Сума боргу становить 500 тис. грн, процент за короткостроковими кредитами — 30 % річних. Строк документообігу — до 5 днів, плата за обслуговування — 0,5 %. Розмір попередньої оплати дебіторських рахунків за умовами договору становить 70 %.

Визначити:

- а) яку суму грошей отримає підприємство на момент переуступлення боргу банку;
- б) розмір плати за користування кредитом;
- в) розмір комісійної винагороди за виконання факторингової послуги;
- г) загальний дохід банку від факторингового обслуговування.

Варіант 12

1. Кредитний ризик і способи його мінімізації.
2. **Задача.** Згідно з угодою між банком і підприємством про контокорентний кредит ліміт кредитування на квітень встановлено в сумі 1000 грн, процент за контокорентним кредитом — 30 % річних. Сплата процентів за кредит здійснюється один раз на місяць, а саме — першого числа наступного місяця. Сума процентів за березень — 200 грн.

Станом на 1 квітня залишок коштів на рахунку клієнта становив 5600 грн.

Протягом квітня рух коштів по рахунку становив:

Дата	Надходження	Видатки	Дата	Надходження	Видатки
1.04	–	5000	15.04	400	1000
2.04	400	1900	24.04	600	1500
5.04	–	1200	28.04	–	400
10.04	3000	–			

Визначити:

- а) розмір залишку коштів на рахунку клієнта на кінець квітня;
- б) середньозважене дебетове сальдо за контокорентним рахунком;
- в) доходи банку від здійснення операції.

Варіант 13

1. Організація кредитних взаємовідносин клієнта з банком.
2. **Задача.** Використовуючи наведені дані, визначте суму активів, зобов'язань, капіталу комерційного банку: цінні папери власного боргу — 124; міжбанківські кредити отримані — 564; кореспондентські рахунки інших банків — 22; строкові депозити

клієнтів — 2275; нерозподілений прибуток — 232; цінні папери придбані — 540; кошти до запитання клієнтів — 3876; кореспондентський рахунок в НБУ — 1110; кредити, надані клієнтам, — 5061; каса — 2297; загальні резерви — 1518; статутний капітал — 1900; кредити, отримані від НБУ, — 65; основні засоби — 756; міжбанківські кредити надані — 767; кореспондентські рахунки в інших банках — 45.

Варіант 14

1. Етапи організації операцій банківського кредитування.
2. **Задача.** Підприємство уклало з банком угоду про одержання контокорентного кредиту. Ліміт кредитування на квартал встановлений в розмірі 500 тис. грн.

У першому місяці кварталу на поточному рахунку були проведені такі операції (тис. грн.): платежі — 150; надходження 100. У другому відповідно — 600 і 500; у третьому — 200 і 350. Кредитове сальдо поточного рахунку на початок кварталу — 30.

Процентна плата встановлена на рівні 36 % річних.

Дебетове сальдо на поточному рахунку протягом 38 днів — у середньому 180 тис. грн на кінець дня.

Визначити:

- а) заборгованість клієнта перед банком на кінець кожного місяця;
- б) плату за контокорентний кредит у цілому за квартал.

Варіант 15

1. Оцінка кредитоспроможності позичальників.
2. **Задача.** Банк здав в оренду підприємству устаткування вартістю 360 тис. грн. Строк угоди — 4 роки, лізинговий процент — 10 %, а періодичність лізингових внесків — 1 раз на місяць.

Визначити:

- а) розмір мінімального лізингового платежу;
- б) розмір лізингового внеску.

Варіант 16

1. Способи забезпечення повернення банківських кредитів.
2. **Задача.** Є такі звітні дані:

Група кредитів	Заборгованість, тис. грн.	Вартість застави (з урахуванням коефіцієнта коригування)
Стандартні	2400	700
Під контролем	600	350
Субстандартні	300	200
Сумнівні	200	50

Визначити:

- розмір резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями;
- вказати напрями використання коштів резерву за стандартними і нестандартними кредитами.

Варіант 17

- Організація операцій банку у сфері споживчого кредиту.
- Задача.** Підприємство подало до банку кредитну заявку, в якій міститься така інформація:

	тис. грн.
• надходження імпортової сировини	— 2500
• витрати імпортової сировини за місяць	— 450
• власний капітал підприємства	— 900
• потрібна позичка за заявкою	— 2500

Визначити:

- на яку суму може бути видано позичку;
- граничний термін користування кредитом;
- яку форму забезпечення повернення позики доцільно передбачити;
- порядок погашення кредиту.

Варіант 18

- Організація операцій банку у сфері іпотечного кредитування.
- Задача.** Кредитний портфель комерційного банку характеризується такими даними:

	тис. грн.
• стандартних кредитів	— 2400
• кредитів під контролем	— 600
• субстандартних кредитів	— 300
• сумнівних кредитів	— 200

Вартість майна, яка враховується банком при розрахунку розміру страхового резерву, за стандартними кредитами становить 700 тис. грн; за кредитами під контролем і субстандартними — відповідно 350 і 200 тис. грн.

Визначити:

загальну суму резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями.

Варіант 19

1. Кредити банку, пов'язані з вексельним обігом, та їх організація.
2. **Задача.** Підприємство "А" і підприємство "Б" здійснюють взаємні поставки продукції і уклали угоду про розрахунки за сальдо зустрічних вимог. Розрахунковий період згідно з угодою — 10 днів. Звірку розрахунків покладено на підприємство "Б".

За період з 1 по 10 жовтня поставки продукції підприємством "А" підприємству "Б" склали 70800 грн. За цей же період підприємство "Б" поставило підприємству "А" продукції на 82400 грн.

Визначити:

- а) сальдо взаємних вимог станом на 11 жовтня;
- б) які платіжні документи і яке підприємство надасть банку;
- в) відсоток заліку за першу декаду жовтня.

Варіант 20

1. Операції на ринку міжбанківського кредиту.
2. **Задача.** Кондитерська фабрика розраховується з Київенерго за електроенергію періодичними перерахуваннями фіксованої суми платежу (виходячи з плану). Споживання електроенергії в І кварталі передбачено в сумі 270000 грн. Періодичність перерахування фіксованих платежів за угодою — один раз на 7 днів (4, 11, 18, 25-го числа кожного місяця).

Фабрика протягом січня місяця виписала 4 платіжних доручення і перерахувала на поточний розрахунок Київенерго платежі в обумовлених розмірах і в обумовлені строки.

Вартість фактично використаної електроенергії за січень склала 86200 грн.

Визначити:

- а) розмір періодичного перерахування коштів кондитерською фабрикою Київенерго, який повинен бути перерахований за кожний платіжний період I кварталу;
- б) зробити перерахунок між Київенерго і фабрикою за січень;
- в) відкоригувати розмір першого перерахування коштів у лютому місяці.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Банківська система України, її склад і функції окремих ланок.
2. Види банків та їх класифікація.
3. Умови створення комерційних банків в Україні.
4. Порядок реєстрації комерційних банків в Україні.
5. Порядок ліцензування банківської діяльності в Україні.
6. Принципи діяльності комерційних банків в Україні.
7. Організаційна структура сучасного комерційного банку.
8. Активні операції комерційних банків.
9. Пасивні операції комерційних банків.
10. Платіжний оборот, його склад і структура.
11. Безготівковий платіжний оборот, його склад і структура.
12. Організація розрахунково-касового обслуговування клієнтів.
13. Види та порядок відкриття банками рахунків для обліку коштів клієнтів.
14. Види платіжних інструментів і вимоги до них.
15. Форми безготівкових розрахунків.
16. Вексельна форма розрахунків.
17. Види векселів.
18. Вимоги до оформлення комерційних векселів.
19. Організація банківських операцій з комерційними векселями у сфері розрахунків.
20. Міжгосподарські розрахунки з використанням покритого акредитива.
21. Міжгосподарські розрахунки з використанням непокритого акредитива.
22. Чекова форма розрахунків.
23. Вимоги до оформлення чекових книжок і розрахункових чеків.
24. Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями.

25. Вимоги до оформлення платіжних вимог-доручень.
26. Вимоги до оформлення платіжних доручень.
27. Розрахунки платіжними дорученнями.
28. Способи платежу при безготівкових розрахунках.
29. Організація розрахунків шляхом періодичних перерахувань фіксованої суми коштів одному одержувачу.
30. Організація розрахунків шляхом заліку взаємних вимог.
31. Види пластикових карток та їх особливості.
32. Організація розрахунків з використанням корпоративних пластикових карток.
33. Переваги та недоліки окремих форм міжгосподарських розрахунків для постачальника і покупця.
34. Міжбанківські розрахунки.
35. Організація готівкових міжгосподарських розрахунків в Україні.
36. Документарне оформлення касових операцій суб'єктів господарювання.
37. Встановлення лімітів залишку готівки в касах суб'єктів господарювання.
38. Порядок здавання готівки в каси комерційних банків.
39. Організація касових операцій комерційних банків.
40. Операційна каса банку та порядок її функціонування.
41. Документарне оформлення касових операцій банку.
42. Прогнозування комерційними банками потреби у готівці.
43. Контроль за дотриманням касової дисципліни суб'єктами господарювання.
44. Види кредитів комерційних банків.
45. Форми банківського кредиту.
46. Кредитний ризик і способи його мінімізації.
47. Лімітування кредитів як спосіб захисту від кредитного ризику.
48. Диверсифікація портфелів банку як спосіб захисту від кредитного ризику.
49. Загальні умови організації кредитних взаємовідносин клієнта з банком.
50. Основні етапи процесу кредитування.
51. Оцінка кредитоспроможності позичальника — юридичної особи.
52. Оцінка кредитоспроможності позичальника — фізичної особи.

53. Оцінка кредитоспроможності банку-позичальника.
54. Заставне право банку та способи його реалізації.
55. Гарантія як форма забезпечення зобов'язань позичальника перед банком.
56. Страхування кредитних операцій у страхових компаніях.
57. Створення та використання резерву на покриття можливих втрат за кредитними операціями.
58. Регулювання НБУ кредитного ризику по операціях комерційних банків за допомогою економічних нормативів.
59. Способи видачі та погашення кредиту.
60. Документарне оформлення видачі позички банком. Кредитний договір.
61. Організація кредитування шляхом відкриття кредитної лінії.
62. Організація разових кредитів банку.
63. Гарантійні (резервні) кредити.
64. Плата за користування банківським кредитом.
65. Проблемні позички і банківський контроль.
66. Споживчі кредити.
67. Кредитна картка як форма кредитування споживчих потреб населення.
68. Контокорентний кредит.
69. Організація овердрафтного кредитування.
70. Організація вексельного кредиту банку.
71. Кредити, пов'язані з вексельним обігом.
72. Обліковий кредит.
73. Авальний кредит.
74. Кредит під заставу комерційних векселів.
75. Міжбанківський кредит та його види.
76. Кредити, що їх купують комерційні банки через кредитні тендери.
77. Кредити овернайт через постійно діючу лінію рефінансування НБУ.
78. Іпотечний кредит.
79. Консорціумний кредит.
80. Факторингове обслуговування та його вартість.
81. Лізингові операції та їх вартість.
82. Обслуговування операцій клієнтів з пластиковими картками.
83. Організація міжбанківських кореспондентських відносин.

84. Види та порядок відкриття і функціонування валютних рахунків клієнтів.
85. Розрахункове обслуговування клієнтів в іноземній валюті.
86. Організація операції з розрахунку документарним акредитивом.
87. Банківський переказ, відкритий рахунок як способи міжнародних розрахунків.
88. Організація операції з розрахунку документарним інкасо.
89. Переваги і недоліки окремих форм міжнародних розрахунків для імпортера та експортера.
90. Організація операцій з валютного кредитування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Закон України “Про підприємництво” від 26.02.91 № 785/ХП-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 14.
2. Закон України “Про підприємства в Україні” від 27.03.91 № 887/ХП-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 24.
3. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.91 № 959/ХП-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 29.
4. Закон України “Про цінні папери і фондову біржу” від 18.06.91 № 1202/ХП-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 38.
5. Закон України “Про господарські товариства” від 19.09.91 № 1576/ХП-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 49.
6. Закон України “Про заставу” від 02.10.92 № 2654-ХП // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 47.
7. Закон України “Про страхування” від 07.03.96 № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 18.
8. Закон України “Про лізинг” від 16.12.97 № 723/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 16.
9. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.99 № 679-XIV // Голос України. — 1999. — № 112; із змін., внесеними законами від 17.02.2000 № 1458-III // ВВР України.

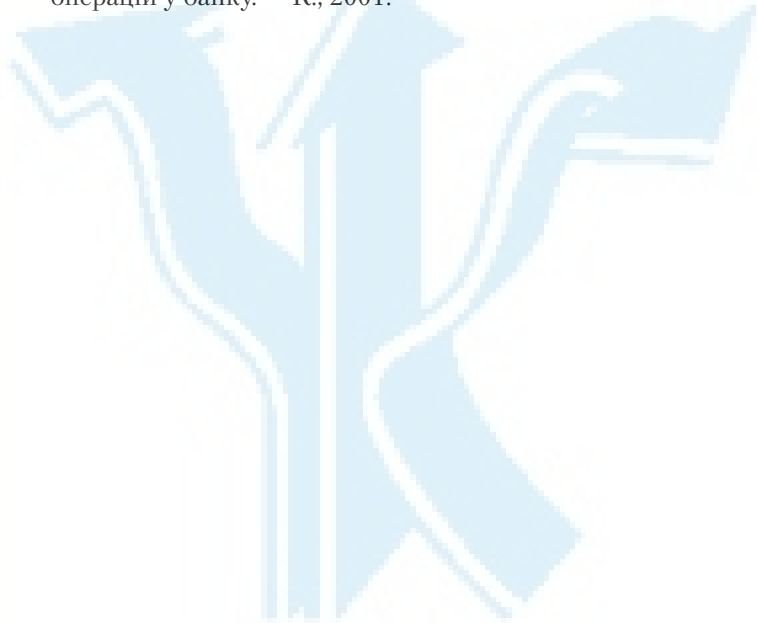
- 2000. — № 14–16; ст. 121 від 20.04.2000 № 1658-III // ВВР України. — 2000. — № 29; ст. 230 від 13.07.2000 № 1919-III.
10. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 № 2121-III // Урядовий кур’єр. — 2001. — № 8.
  11. Закон України “Про платіжні системи та переказ грошей” від 05.04.01 № 2346/III.
  12. Закон України “Про обіг векселів в Україні” від 04.05.01 № 2374-III.
  13. Інструкція № 1 з організації емісійно-касової роботи в установах банків України: Затв. постановою Правління НБУ від 07.07.94 № 129.
  14. Положення про кредитування: Затв. постановою Правління НБУ від 28.09.95 № 246.
  15. Положення про порядок здійснення консорціумного кредитування: Затв. постановою Правління НБУ від 14.03.96 № 351 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. — 1996. — № 2.
  16. Положення про розрахунки пластиковими картками міжнародних платіжних систем: Затв. постановою Правління НБУ від 24.02.97 № 37.
  17. Положення про впровадження пластикових карток міжнародних платіжних систем у розрахунках за товари, надані послуги та при видачі готівки: Затв. постановою Правління НБУ від 24.03.97 № 86/1890.
  18. Положення про відкриття та функціонування кореспондентських рахунків банків-резидентів та нерезидентів в іноземній валюті та кореспондентських рахунків банків-нерезидентів у гривнях: Затв. постановою Правління НБУ від 26.03.98 № 118 (із змін. від 07.05.01 № 185).
  19. Інструкція про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті: Затв. постановою Правління НБУ від 18.12.98 № 527 (із змін. і допов. на 22.07.99, 20.03.01, 04.04.01).
  20. Правила здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку України: Затв. постановою Правління НБУ від 18.03.99 № 127.
  21. Положення щодо організації діяльності комерційних банків на ринку цінних паперів: Затв. рішенням Державної комісії з цін-

- них паперів та фондового ринку від 18.05.99 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. — 1999. — № 7.
22. *Положення* про операції банків з векселями: Затв. постановою Правління НБУ від 28.05.99 № 258 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. — 1999. — № 7.
  23. *Положення* про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків: Затв. постановою Правління НБУ 06.07.2000 № 279 (із змін, і допов. від 24.10.2000 № 418; від 05.04.01 № 151).
  24. *Про затвердження* переліків і тарифів банківських операцій (послуг), що надаються установами та територіальними управліннями НБУ за операціями (послугами), пов'язаними з діяльністю клієнтів і банків-кореспондентів Національного банку України: Постанова Правління НБУ від 08.08.2000 № 311.
  25. *Положення* про механізми рефінансування комерційних банків України: Постановою Правління НБУ від 15.12.2000 № 484 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. — 2001. — № 2.
  26. *Правила* організації розрахунково-касового обслуговування комерційними банками клієнтів і взаємовідносин з цього питання між територіальними управліннями НБУ та комерційними банками в національній валюті: Затв. постановою Правління НБУ від 05.02.01 № 44.
  27. *Інструкція* про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України: Затв. постановою Правління НБУ від 19.02.01 № 69.
  28. *Положення* про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Затв. постановою Правління НБУ від 19.02.01 № 72.
  29. *Інструкція* про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Затв. постановою Правління НБУ від 29.03.01 № 135.
  30. *Положення* про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій: Затв. постановою Правління НБУ від 17.07.01 № 275.
  31. *Інструкція* про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Затв. постановою Правління НБУ 28.08.01 № 368.

32. *Положення про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень*: Затв. постановою Правління НБУ від 31.08.01 № 375.
33. *Банки и банковские операции: Учеб. для вузов* / Под ред. проф. Е. Ф. Жукова. — М.: Банки и биржи; ЮНИТИ, 1997. — 471 с.
34. *Банківська енциклопедія* / За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. — К.: Ельгон, 1993. — 328 с.
35. *Банківські операції: Підручник* / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. — К.: КНЕУ, 2000. — 384 с.
36. *Банковское дело: Справоч. пособие* / Под ред. Ю. А. Бабичевой. — М.: Экономика, 1994. — 397 с.
37. *Банковское дело: Учебник* / Под ред. проф. В. И. Колесникова, проф. Л. П. Кроливецкой. — М.: Финансы и статистика, 1995. — 480 с.
38. *Збірник виробничих ситуацій з навчальної дисципліни “Банківські операції”* / Кер. авт. кол. А. М. Мороз. — К.: КНЕУ, 1998. — 448 с.
39. *Калина А. В., Кочетков А. А. Работа современного коммерческого банка: Учеб.-метод. пособие.* — К.: МАУП, 1997. — 224 с.
40. *Коммерческие банки* / Э. Рид, Р. Коттер, Э. Гилл, Р. Смит. — М.: СП “Космополис”, 1991. — 480 с.
41. *Кочетков В. Н. Анализ кредитоспособности клиентов. Кредитные риски: Учеб.-метод. пособие.* — К.: УФИМБ, 1995. — 16 с.
42. *Коцовська Р., Ричаківська В., Табачук Г., Вовнюк М. Операції комерційних банків: Курс лекцій.* — Львів: Центр Європи, 1997. — 276 с.
43. *Остапшин Т. П. Основы банківської справи: Курс лекцій.* — К.: МАУП, 1999. — 112 с.
44. *Основы банковского дела* / Под ред. А. Н. Мороза. — К.: Либра, 1994. — 330 с.
45. *Платіжні системи: Навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти* / В. А. Ющенко, А. С. Савченко, С. Л. Цокол та ін. — К.: Либідь, 1998. — 416 с.
46. *Попович В. М., Степаненко А. И. Управление кредитными рисками заемщика, кредитора, страховщика: Учеб.-практ. пособие.* — К.: Правові джерела, 1996. — 259 с.

47. *Усоскин В. М.* Современный коммерческий банк: управление и операции. — М.: Все для вас, 1993. — 320 с.
48. *Шевченко Р. І.* Банківські операції: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. — К.: КНЕУ, 2000. — 160 с.
49. *Ширинская Е. Б.* Операции коммерческих банков: российский и зарубежный опыт. — М.: Финансы и статистика, 1993. — 144 с.
50. *Руденко Л.* Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій у банку. — К., 2001.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Організація кредитно-розрахункових операцій у банках”	4
Зміст дисципліни “Організація кредитно-розрахункових операцій у банках”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	9
Варіанти контрольних робіт	10
Питання для самоконтролю.....	18
Список літератури.....	21

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *О. А. Варваріна*

Зам. № ВКЦ-4584

Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*